

Toewijding hoofdaltaar H. Nicolaaskerk van Heythuysen aan de drie heiligen van St. Odiliënberg

Jacques Beelen

Hoe het altaar in Heythuysen terecht gekomen is, en dat het aan de drie heiligen van St. Odiliënberg gewijd is, weten we uit het artikel in een vorige editie. Ook is verteld dat deken W. Geurts van Heythuysen het retabel (opbouw) van het hoofdaltaar inclusief relikwieën van de kathedrale kerk van Roermond kocht in 1958. De H. Mis werd vanaf toen door de priester met het gezicht naar het volk gelezen, waardoor het altaar overbodig werd en plaats kon maken voor een nieuwe bisschopszetel in de absis. Het retabel was gewijd aan de drie heiligen van St. Odiliënberg, de bisschoppen Wiro en Plechelmus en diaken Otgerus. Bij dit alles kun je de vraag stellen: *Waarom een aan*

de drie heiligen van Odiliënberg gewijd altaar in de Christoffelkathedraal van Roermond?

Beschrijving van het altaar

In de jaren zeventig heeft de heer J. Rouwet namens het bisdom het kunstbezit van vele kerken beschreven, zo ook in 1976 van de H. Nicolaaskerk te Heythuysen. Als je nu zijn aantekeningen leest, blijkt dat alles zeer nauwkeurig en kundig beschreven is. Zijn beschrijving van het hoofdaltaar: *Het houten altaar is vervaardigd door J.A. Oor en Zn. uit Roermond, neogotisch en dateert uit 1900.*

De tombe (altaartafel, niet uit de kathedraal) is door pilasters in drie panelen verdeeld. Op het middelste paneel, in hoogrelief, God de Vader met de Geestesduif. Op het linker- en rechterpaneel een engel met banderol.

In de predella (onderstuk van een retabel (achterstuk)) aan weerszijden van het tabernakel een relikwieschrijn waarin de relikwieën met documenten van bisschop Henricus Cuyckius uit 1602 en van bisschop Joh. Aug. Paredis uit 1856.

In het middenpaneel van het retabel de predikende Wiro tussen de gelovigen van het land van Gullik met in het midden een kruisbeeld.

Links: Wiro, Plechelmus en Otgerus ontvangen de zegen van paus Sergius.

Geheel links: een knielende figuur voor het beeld van Plechelmus met op de achtergrond een beeld van Maria met kind, op een console.

Rechts: Pepijn van Herstal schenkt Odiliënberg aan de drie heiligen.

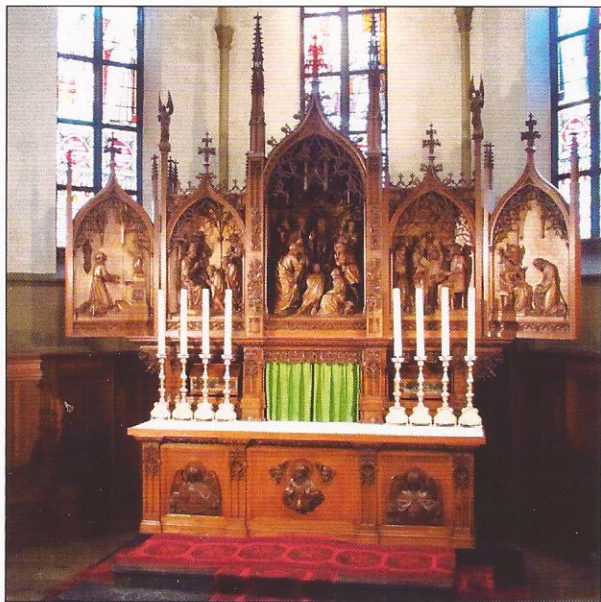
Geheel rechts: Pepijn spreekt zijn biecht voor bisschop Wiro.

Tussen de linker en de rechter panelen een pinakel met daarop een engelenbeeld.

Aangekocht van de kathedraal van Roermond in 1958, toen is de polychromie verwijderd.

De fa. J.A. Oor & Zn was een beeldensnijdersfamilie die in 1857 vanuit Leuven (België) naar Roermond gekomen was, waarschijnlijk zoals zo vele anderen in die tijd door de aantrekkingskracht van de kunstwerkplaatsen van Pierre Cuypers. Enkele van de familieleden hebben voor Cuypers gewerkt. Het retabel is ontworpen door Jacques Oor (1863-1929), zoon van de oprichter van het bedrijf J.A. Oor (1828-1910)

Geschiedenis van de relikwieën
10e eeuw. Bisschop Balderik van

Utrecht heeft de relikwieën van de drie heiligen (8e eeuw) naar St. Odiliënberg gebracht. Daar is toen het kapittel (geestelijke gemeenschap) opgericht.

1361. Het kapittel wordt door Dederik Maen, pastoor van de Christoffel parochie en tevens Deken van het kapittel van Odiliënberg, naar Roermond verhuisd en gevestigd in en bij de H.Geestkerk, destijds gelegen hoek H.Geeststraat / Munsterstraat. Waarschijnlijk werd alles om veiligheidsredenen binnen de stadsmuren gebracht. De kanunniken namen de relikwieën mee.

1559. Oprichting van het eerste Bisdome Roermond. Het H.Geest kapittel is bisschoppelijk geworden en de H.Geestkerk de eerste kathedraal.

1602. Bisschop Henricus Cuyckius (bisschop van 1596-1609) erkent de relikwieën en deponeert ze in de kathedraal te Roermond.

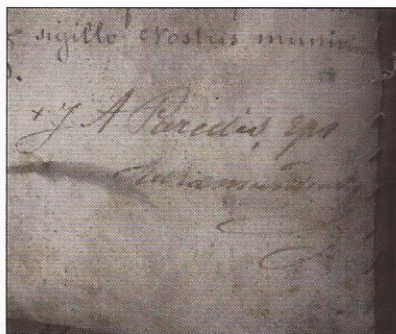
1661. De Christoffelkerk, tevens toegewijd aan de H. Lambertus, wordt kathedraal van het bisdom. (De H.Geestkerk is in 1830 afgebroken. In 1957 is aan de Minderbroedersingel een nieuwe H.Geestkerk (koepelkerk) gebouwd. In deze kerk is vanaf 2011 een gezondheidscentrum gevestigd.)

1686. Onder bisschop Reginaldus Cools (1677-1700) wordt een deel van de relikwieën teruggegeven aan St. Odiliënberg.

1749. Bisschop Johannes Antonius de Robiano (1746-1769) splitst de relikwieën in twee koperen kistjes om ze aan beide zijden op het hoofdaltaar te plaatsen.

1856. Bisschop Johannes Paradis (1841-1886) pakt de relikwieën wegens slijtage in nieuwe zakjes. Hij bevestigt er een briefje op ter verantwoording. (Zie foto)

1900. Bisschop Franciscus Boermans (1886-1900) geeft opdracht een nieuw hoofdaltaar voor de kathedraal te laten vervaardigen, gewijd aan bovengenoemde heiligen. Onder bisschop Josephus Drehmans (1900-1913) worden de re-

likwieën in 1900 in het nieuwe altaar ondergebracht.

1958. Deken W. Geurts van Heythuysen koopt op 22 juni 1958 van bisschop Antonius Hanssen (1 jan – 13 juli 1958) het overbodig geworden altaar inclusief relikwieën van de kathedraal voor Nlg 750,- (340,- Euro)

De gehele tekst in het Nederlands: Omdat de zakjes, waarin de relikwieën van de Heiligen Wiro en Plechelmus, bisschoppen, en Otgerus, diaken, die in beide zijden van het hoogaltaar van onze cathedrale kerk in koperen kistjes, versierd met zilveren plaatjes, bewaard worden, door ouderdom op de een of andere manier aangetast waren, hebben we ze, opdat ze passender en zekerder bewaard worden, samen met de erop bevestigde inscripties in deze nieuwe linnen zakjes van groene kleur geplaatst en eervol neergelegd, terwijl we getuigen dat ze dezelfde zijn, die in het jaar 1602 door de zeer doorluchtige en zeer eerwaarde heer Henricus Cuyckius erkend en in het jaar 1749 door de zeer doorluchtige en zeer eerwaar-

△◁

De door bisschop Paradis in 1856 handgeschreven verantwoording op het linnen zakje eindigt met: In quorum fidem praesentes has subscriptione et sigillo nostris munivimus die 1. Februarii 1856.

*J.A. Paredis episcopus
Ruraemundensis*

de heer Joannes Antonius in tweeën gedeeld zijn. Ter verzekering hiervan hebben we dit document met ons onderschrift en zegel bekrachtigd op de 1e februari 1856.

J.A. Paredis bisschop van Roermond.

De in de brief genoemde koperen kistjes zijn niet meer aanwezig. De relikwieën liggen in kleine houten schrijnen, aan de voorzijde voorzien van glas zodat de relikwieën zichtbaar zijn. In één schrijn zijn de relikwieën nog verpakt in een linnen zakje waarop de brief van bisschop Paradis bevestigd is. In de andere schrijn liggen losse botten, het linnen zakje zal versleten en ooit verwijderd zijn.

Toewijding van het altaar

Het retabel is, zoals reeds gezegd, gewijd aan de drie heiligen van Sint Odiliënberg; Wiro, Plechelmus en Otgerus.

Dat in de Christoffelkathedraal destijds is gekozen voor deze drie heiligen komt door de daar reeds aanwezige relikwieën en door de in deze streek sterke verering. Als men

de geschiedenis van de relikwieën door de eeuwen heen bekijkt kan men zich er wel iets bij voorstellen. Bovendien werden de heiligen hier vooral in de tweede helft van de negentiende eeuw zo breed vereerd dat er bedevaarten georganiseerd werden.

In 1686 is een deel van de relikwieën teruggeven aan St. Odiliënborg, daar waren de relikwieën van belang voor de verering van hun heiligen. Dat een deel in de kathedraal is gebleven toont echter ook aan dat de relikwieën voor deze kerk belangrijk waren. Mogelijk hebben ook toen veiligheidsoverwegingen een rol gespeeld en wilde men een deel van de relikwieën binnen de veiligheid van de stad houden. Bisschop Robiano had het belang van de relikwieën reeds aangetoond door ze in 1749 op het hoofdaltaar te plaatsen. Dit alles zal aanleiding zijn geweest om de ereplaats van de relikwieën eind 19e eeuw verder op te waarderen. Het nieuwe retabel werd voorzien van gebeeldhouwde taferelen uit het leven van de drie heiligen, passend bij de daar reeds aanwezige relikwieën.

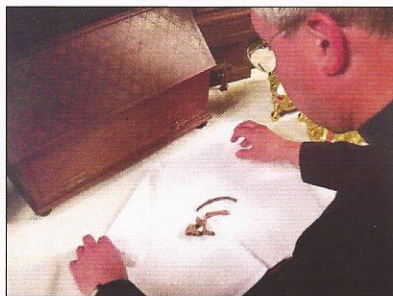
Er is vrijwel zeker ook invloed van buitenaf geweest. In een krantenartikel van 11 maart 1899 wordt de 'om hare milddadigheid bekende' familie Corsten genoemd als schen-

— Naar wij vernemen, zal onze kathedraal kerk van een prachtig nieuw hoofdaltaar worden voorzien. Dit altaar zal vervaardigd worden door de bekende firma J. A. Oor & Zoon al naar het ontwerp van den heer Jacques Oor. De om hare milddadigheid bekende familie Corsten heeft dit altaar aan de Kathedraal geschonken.

ker van het altaar. Het staat vast dat de familie een sterke vereerder van de drie heiligen was. Dit wordt aangetoond door de zussen Josephina en Catherina Corsten, zij hebben na de torenbrand van de kathedraal in 1892 een nieuwe klok gesticht. Deze klok, gegoten 10 maart 1894, is gewijd aan de H. Wiro, met als tekst (vertaalt uit het latijn): 'Ik word naar de H. Wiro genoemd, en roep de bewoners der Roer samen, door

den H. Wiro met zijne vrome gezellen aan Christus geschonken'. De klok weegt 478kg, het is de kleinste van 6 nieuwe klokken. Enkele jaren later schenkt dezelfde familie het altaar en zal als zodanig toch wel een vinger in de pap hebben gehad.

In de twintigste eeuw is de verering van de drie heiligen van St. Odiliënborg gestaag afgenomen. Dit zal medebijgedragen hebben tot het besluit om met het overbodig geworden altaar ook de relikwieën van de hand te doen. Zo bleven de relikwieën echter wel onderdeel van het speciaal vervaardigde altaar en blijft de toewijding intact. Het is zeer de vraag of deken Geurts van Heythuysen in 1958 het altaar zonder relikwieën had geaccepteerd. Zijn opmerking 'na veel gepraat en geduldbeoefening' in het verslag van het kerkbestuur bij de aankoop, zou daar wel eens betrekking op kunnen hebben. Het zal voor de bisschop geen gemakkelijke beslissing zijn geweest om na vrijwel 6 eeuwen de relikwieën van de hand te doen. Je kunt het gerust een historische stap noemen.

In 1955 heeft men in de kathedraal een groot glas-in-lood-raam laten vervaardigen gewijd aan de drie heiligen. Het raam is een creatie van de bekende Roermondse glazenier Max Weiss (1910-1972) en was onderdeel van een opdracht voor drie glas-in-lood ramen voor de kathedraal. Nu het altaar en de relikwieën verhuisd zijn naar Heythuysen vormt het raam de herinnering aan de jarenlange verering voor de drie heiligen, Wiro, Plechelmus en Otgerus, in Roermond.

Relikwie voor het beeld van de H. Otgerus te Rolduc 2016

De H. Wiro en Plechelmus waren bisschoppen, de H. Otgerus was diaken. Daarom staat er in Rolduc bij de diakenopleiding van het bisdom een beeld van de H. Otgerus van de hand van kunstenaar Gène Eggen (1921-2000) uit Ulestraten. Het is de bedoeling bij dat beeld een relikwie te plaatsen.

Op 12 augustus 2016 komen pastoor M. Vankan met enkele geestelijken, waaronder de rector van Rolduc, samen in de H. Nicolaaskerk te Heythuysen.

De schrijn met de botten in een linnen zakje met het opschrift van bisschop Paradis blijft onaangeroerd. Nadat de andere schrijn, waarin losse botten liggen, geopend is, worden zorgvuldig drie kleine botjes uitgekozen voor de nieuwe relikwie. Een stukje rib, een ruggenwervel en een ander klein botje.

Van welke van de drie heiligen de botjes zijn is natuurlijk niet te zeggen. Het gaat hier echter om de herkomst en vertegenwoordiging. De nieuwe relikwie wordt zorgvuldig in een witte doek gevouwen en zal later in een speciaal daarvoor vervaardigd schrijn worden opgeborgen en bij het beeld van de H. Otgerus worden geplaatst.

Met dank aan:

Eerw. heer pastoor Marcus Vankan Heythuysen.

De heer Sander van Daal Maastricht.

De heer Guus Janssen Sittard.

De heer Joep Janssen Roermond.